

Erotokritikon

Făt-Frumos, fiul pixului

Nicolae LEAHU s-a născut în 20 iulie 1963 în Bădicu Moldovenesc, jud. Cahul, Republica Moldova. A absolvit Facultatea de Filologie a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, cu licență în limba și literatura română (1985). Redactor-șef adjunct al ziarului „Glia drochiană” și lector universitar prin cumul (1986-1993). Din 1993, titular la Catedra de limba și literatura română. Doctor în filologie al Universității „Al. I. Cuza” din Iași, cu o teză despre poezia generației ‘80, coordonată științific de prof. univ. dr. Liviu Leonte (2000). Redactor-șef al revistei literare „Semn” (din 1995). Membru al Uniunii Jurnaliștilor din Moldova (1990), al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1994), al Uniunii Scriitorilor din România (2003), al PEN Clubului (2004). Șef al Catedrei de literatura română și universală (2000-2010). Actualmente este decan al Facultății de Filologie a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți.

*Volume publicate: **Mișcare browniană** (versuri), Chișinău, Ed. Hyperion, 1993, Premiul de debut al Uniunii Scriitorilor din Moldova; **Personajul din poezie** (versuri), Chișinău, Ed. Cartier, 1997, Premiul pentru poezie al Uniunii Scriitorilor din Moldova; **Poezia generației ‘80** (eseu critic), Chișinău, Ed. Cartier, 2000, Premiul pentru critică al Salonului Național de Carte; **Cvartet pentru o voce și toate cuvintele** (eseu dramatic, în colaborare cu Maria Șlehtițchi), Chișinău, Ed. Arc, 2001, 2010, montat în stagiunea 1999-2000 la Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Bălți, Premiul III al Concursului de dramaturgie al Ministerului Culturii; **Erotokritikon. Făt-Frumos, fiul pixului** (eseu ludic), Iași, Ed. Timpul, 2001, Premiul pentru eseu al Uniunii Scriitorilor din Moldova; **Nenumitul** (versuri), Iași, Ed. Fundației Culturale „Poezia”, 2008, Premiul filialei Chișinău a Uniunii Scriitorilor din România; **Comedia cumană și vodevilul peceneg** (eseuri), Iași, Ed. Timpul, 2008, Premiul Consiliului de conducere al Uniunii Scriitorilor din Moldova; **Aia** (antologie de poeme), Chișinău, Ed. Cartier, 2010; **Alungarea muzelor din cetate** (poeme), Chișinău, Ed. Cartier, 2011. Prezențe în antologii de poeme și lucrări istorico-literare colective din țară și din străinătate.*

Nicolae LEAHU and K°

Erotokritikon

Vol. I

Făt-Frumos, fiul pixului

Poem-lexicon

cu o postfață de Adrian CIUBOTARU

Ediția a II-a, revizuită

CARTIER

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.

Tel./fax: 24 05 87, tel.: 24 01 95. E-mail: cartier@cartier.md

Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.

Tel./fax: 210 80 51. E-mail: romania@cartier.md

Cartier & Roman LLC, Fort Lauderdale, SUA. E-mail: usa@cartier.md

Suport juridic: Casa de Avocatură EuroLegal

www.cartier.md

Cărțile CARTIER pot fi procurate în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.

Cartier eBooks pot fi procurate pe iBookstore.

LIBRĂRIILE CARTIER

Casa Cărții, bd. Mircea cel Bătrân, nr. 9, Chișinău. Tel.: 34 64 61. E-mail: casacartii@cartier.md

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău. Tel./fax: 21 42 03. E-mail: librariadincentru@cartier.md

Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău. Tel./fax: 24 10 00. E-mail: librariadinhol@cartier.md

Librăria 9, str. Pușkin, nr. 9, Chișinău. Tel.: 22 37 83. E-mail: libraria9@cartier.md

Comenzi CARTEA PRIN POȘTĂ

CODEX 2000, Str. Toamnei, nr. 24, sectorul 2, 020712 București, România

Tel/fax: (021) 210.80.51

E-mail: romania@cartier.md

www.cartier.md

Taxe postale sunt suportate de editură. Plata se face ramburs, la primirea coletului.

Editor: Gheorghe Erizanu

Lector: Nicolae Leahu

Coperta: Vitalie Coroban

Design/tehnoredactare: Ana Cioclo

Prepress: Editura Cartier

Tipărită la Bons Offices

Nicolae Leahu and K^o

EROTOKRITIKON

Ediția a II-a, decembrie 2011

© 2011, Editura Cartier pentru prezenta ediție.

© 2001, Editura Timpul.

Această ediție a fost tipărită în 400 de exemplare. Toate drepturile rezervate.

Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Leahu, Nicolae

erotokritikon: Făt-Frumos, fiul pixului / Nicolae Leahu. – Ch.: Cartier, 2011 (Bons Offices). – 144 p.

500 ex.

ISBN 978-9975-79-724-5

821.135.1(478)-32

L 36

*Raisei și copiilor noștri,
Sabina și Albert*

*„Nu sînt decît literatură
și nu pot și nu vreau
să fiu altceva...”*

*„Numesc nebunie ideea că Tibetul
ar fi departe de Viena.”*

Afirmații atribuite lui Franz Kafka

Prefață la ediția a III-a, princeps

Dragă cititorule cu majusculă, dacă n-ai fi, nici nu m-aș încumeta să încep și să scriu, frumos, fără Tine, domniță de sofa au principe de canapea. Aș sta, probabil, așa, ținând pixul cu coada-i jerpelită în colțul gurii, în loc de lulea, că lulea n-am și fumez și eu ce vînd babele la tarabă... Și, ce mai!, angoasa în fața paginii albe s-ar lăți și lungi și adînci pe-o foaie dactilo, îndrituindu-i pe detractori să-și frece palmele cu un entuziasm neprefăcut și să scoată pe nări constatarea obiectivă: „Iaca, stă, i se usucă cerneala și îngălbenește fila în dodii!” Și, cum spuneam eu cîndva, demult-demult¹, ar avea dreptate, dar Tu cugeți și exiști, Măria Ta, și eu n-am nicio frică, la fel cum lulea n-am și, iată, scriu, bat cîte-o literă, fumînd, cu stînga, ca Soliman Magnificul² și cafegînd, cu dreapta, ca Baiazid Rovineanul³, în vreun manuscris dintre acelea ce dospesc în vreo arhivă literară, mișunînd dă doctoranzi ce-și vor spune-apoi savanți...

¹ Răspunzînd la întrebarea cînd?, adverbul *demult*, fie și dublat prin cratimă, se ortografiază astfel (și nu separat – *de mult*), pentru că echivalează, spun grămăticiei, cu adverbele *odinioară* și *cîndva*. *Demult-demult* este însă și o modalitate de situare istorică mai puțin ambiguă decît cu desăvîrșire incertul *cîndva*.

² Supranumele de Magnificul i-a fost atribuit lui Soliman după ce un ienicer afro-asiatic lovi cu un paloș, cules de pe cîmpul de luptă, iataganul unui husar albanez. Acesta (sigur că încovoiața sabie!) se-aprinse în aer (precum magneziul!), bîgînd groaza în bulucuri, care dădură bir – să crezi, să nu crezi? – cu fugiții. Dar calmul padișahului, care reuși să se declare – întîiul! – învingător, salvă oștirea turcă de o înfrîngere dezonorantă în acea luptă *legendară*, scriu izvoarele otomane, elaborate în general de istoriografi moldoveni (Cantemir, Iorga ș.a.), de unde și acest febril interes al celor mai recentî dintre ei, fie pentru tot felul de *cursuri scurte*, fie de *istorii dezintegrate*.

³ Poreclit astfel, în harem, pentru eroismul cu care și-a salvat turbanul în bătălia evocată și de Eminescu în „Scrisoarea III”.

Sincer să-ți mărturisesc, adică trăirist și autenticist vorbind cu litere de tipar ca DiVa, ne cam provoacă *spleen*⁴ de scriitură explicațiile preambulare, pentru că nu sîntem didacticiști⁵ nici cît metonimia de sub unghiile de la mîna stîngă ce greșesc, nesimțitoare, rătăcind prin scrumiera a⁶ cu scrum pîn' la urechi. Din contră!, cum parează clasicii în viață de pe întreg cuprinsul hărții imagineare a literaturii române actuale: sîntem, căci suntem! Și invers. Dar nu te supără, o!, dragă receptorule, că mai și zăbovim, în digresii, pe drumul nostru spre „Exegi monumentum!”, unde vei depune gherghine și lacrimi neconsolate nici de „Opere-le complete”, pentru că 'geaba laba mișcă treaba, dacă noi, baccii mieilor⁷

⁴ Cu originile în lirica lui Baudelaire și ramurile susurînd de sevă în poezia lui Bacovia, *spleenul* ajunge să devină – prin umilul nostru efort – un catalizator al actului de producere a discursului postmodern. *Lehamitea* și *greața* de a scrie cînd îți este lumea mai dragă explică magistral necesitatea de a-l avea la îndemînă oricînd îți vine să rupi pixul în două, rămînînd numai cu mina. Acesteia, flexibilă cum e, numai foarfecele îi vine de hac. Și – *in extremis* – focul din vatră, dacă se stinge cumva lumînarea lui Bachelard.

⁵ Și *nu sîntem didacticiști* nici ca Vergiliu, în „Georgicele”, nici ca La Fontaine în cutare fabulă, al cărei titlu nu mi-l mai aduc aminte, nici ca Ion Creangă, în „Povestea unui om leneș”, ironizînd întîiul nostru filozof, poate, dar cine să se intereseze pe-atunci, la noi, de *lucrul în sine* sau de *utopie*, care, cum constata Comte-Sponville, este „opiumul poporului”. Ah!, dar nu spunea cumva și Marx (oare nu-i Lenin?) că religia este „opiu pentru norod”?! Cu alte cuvinte, dacă utopia „îl înlocuiește pe Dumnezeu cu viitorul”, literatura didactică (și didacticistă încă) încearcă să pună transcendența la îndemîna oricărui necioplit.

⁶ O!, cît de rău ar fi sunat *cea*-ul (care se impunea), arhaizînd însă rostiirea. Am preferat să-i evocăm pe cronicarii munteni, dar și „întîia literă a alfabetului limbii române (numai? – n. n., N. L.) și sunetul notat cu această literă” (L. Șăineanu, DULR, Chișinău, Ed. Litera, p. 8).

⁷ Mai exact, ai literelor latine din alfabetul chirilic, celelalte buchii fiind niște iade zburdalnice, chiar sadice, precum e vendetista Capră, acționînd peste capul de leu al justiției silvestre.

latinici, nu inventariem, expres, defectele Textului⁸, ai cărui captivi sîntem din moși tradiționaliști în strămoși folclorici și, cu voia lui Gilberte Durand, în străbuni adamici (ziși și-arhetipali).

Cu alte cuvinte, din Dex-ul ăl nou, cu *â*, această carte s-a scris seculi întregi, prin truda a mii de, evident, cărturari (unul chiar poreclit Cărturărescu de către autorul personajului ăluia bătut măr ce-l căra pă bătauș), care de care mai deștept, mai înțepat, de la cuvîntul scrijelat pă Peștera Urșilor la vizualizatorul plat, de la X pînă la pix și de la 0 (zero!) la 24 exact fix, cu titlu de licență pohetică, ca să se *știbă* cum vorbește norodul din Nordul aboliționist al Basarabiei. Așa veni și rîndul nostru să luăm plăivazul și, muindu-l în sîngele albastru al țaranului, pe care-l descoperi, dacă zgîrii puțin cu unghia vreun intelectual⁹, să cîntăm restul, deși mare lucru n-a mai rămas de cîntat, poate vreun petic neînsămîntat, unde am pus piciorul, ne-am proțăpît și-am văzut acel lan nesfîrșit de litere crescute una într-alta, nici să le desprinzi cu dalta... Plînsul lui Ghilgameș se auzea undeva dedesubt, pe la mijloc fumegau afrodisiac miturile, iar deasupra – cioburi, fragmente, rumeguș de hîrtie și pergamente. Mai laconic – palimpseste. Cît vezi cu mintea! Nici Gérard Genette nu le dă tuturor de urmă... Mda!, un cimitir livresc!, ne-am¹⁰ zis și, trăgînd o brazdă de buchii mai aproape, am pus și noi la încercare

⁸ Ca și „Totul”, avînd întotdeauna cap (leviathanic) și coadă (tentaculară), Textul (cu majusculă) este o „construcție lingvistică” ce transcende orice enunț originar sau final; da, iar *cerul este tatăl* său invizibil, în timp ce *mumă-i este marea!*

⁹ Asemeni lui Nicolae Breban (Cf. „Confesiuni-le violente”) sau Octavian Paler (Cf. interviul cu Iosif Sava) la care am întilnit expresia.

¹⁰ Aici, *ne-am...* totuși, fiind vorba de politețea afișată a tuturor colaboratorilor mei, de la părintele sumerian al lui Ghilgameș la Omir, aedul, și de la acesta la James Joyce și... și... Jacques de Râdea, întiul și ultimul...

metoda Cenușăresei la alesul nisipului din grămada de mac și nisip. Și-am muncit vîrtos zi și noapte, pînă unii, crezînd că au și deprins meșteșugul, m-au lăsat de izbeliște, ca pe un Maestru al Nimărui, să scriu singur-solitărel inclusiv această cinstită prefață la ediția a treia, principeș, care, la început – *izvodită*, apoi – *citită cu voce tare*, acum *se și tipărește* cu inadvertențele de rigoare, pentru care fapte interpolatorice corectorul devine co-autor alături de subsemnatul (*alias Nicolae Leahu*) and *K°*.

Îubite cetitoriu, multe hiperbole și litote (autentice și adevărate doar în sens invers) vei auzi despre această carte de căpătii pentru omul ce se educă în spirit postmodern, dar ea singură, ca și copilăria Povestitorului, care – asemeni nouă – și-a scris memoriile știobîlcîindu-se în heleșteul unui butoi, este veselă și nevinovată. Și noi¹¹, care stau acum la masa mea ieftină, de bucătărie, pentru că biroul cel nou nu intră¹² pe ușa prea mică a cabinetului, reeditînd povestea colacului umilit de minuscula ușă a bazilicii (dovadă că mai mult studiez munca tapițerului, îmbîcsindu-se de fum de țigară fără vreun rost înalt), am scris-o cu dragoste și pasiune pentru Tine, ca să mai uiți de promisiunile făgăduitorilor de profesie ce s-au oploșit, ca niște gîngăanii monocelulare, în jurul siglelor de partid și își dezvăluie zilnic în foile lor fonfăite cum delapidază ălalți țara și dînșii nu se îmbogățesc la vreme și-s constrînși de lideri să umble din poartă-n poartă, deși, chipurile, n-au cum să-i doteze pe toți cu tîrnăcoape, cazmale, hîrlețe, lopeți, roabe ș.a. pentru ca să salvăm partea noastră, independentă și suverană, care Patria este, de la *pater*, că vine Vodă și dacă nu i-o decupăm milimetric din harta lumii, să o închine sieși în fața oglinzii venețiene, acolo unde

¹¹ *Noi?! Sigur că epigonii...*

¹² Recurg la acest verb, pentru că omologul său *nu încape*, chiar nu încapă în rînd, tulburînd perfecțiunea spațială a discursului (Lua-l-ar Stati, să-l ia! Aici a... încăput!: 10 august 2011).

ne stau picioarele vor sta numai niște ciorapi goi, încălțați în șlapi vietnamezi. Să stea!, că steaua cum stă la conjunctiv!

Oh, cetitoare dragă, cât de grăbnic te mai plictisești!... *Erotokritikon*-ul își are *incipit*-ul într-o ludică recenzie la romanul lui Ioan Groșan „O sută de ani la porțile Orientului”, pe care gândeam să-l rescriem sub titlul, mai inspirat, „O sută de grame la porțile Corintului”, dar nu fu timp, și nice pace, și Groșan, nemișcând o falangă, făcu praf și pulbere proiectul nostru literar colhoznic. Așa ieși el victorios cu *Ars amatoria* sa, dar de recenzie nu scăpă (Cf. Semn, nr. 2, 1995) cum nu scapă puiul din nuvelistica sentimentală de ghearele uliului nemilos. Elaborată în vagoane clasa a III-a și în acțiuni greviste (în contra moldovenistului articol al 13-lea al Constituției R. M.), în piețe cu oratori furioși și în balcoane de fildeș, la patru mîini (ale mele și ale lui Mircea V. Ciobanu, când jumătate din ele nu se țineau de fumat)) și apoi la încă două, ale Mariei Șleahțișchi, plus un mezin de student, bun numai să ridă prompt și homeric la acea oră, recenzia cu pricina fu dusă la bun sfîrșit pe același loc istoric unde stau eu acum și nici un *paparazzi* nu dă buzna să mă surprindă obiectiv în obiectiv¹³.

Apoi, cu silința noastră și devoțiunea episodică a prietenului nostru Mircea V. Ciobanu, alături de care de la origini încă vînat-am lei moldovenești la liceul drochian, la personajele de roman comentate în recenzie s-au adăugat altele: primele, în ciornă, cele de pe urmă, în gînd. Somat însă, intempestiv, de către Republica a III-a, Basarabeană¹⁴, să onoreze un fotoliu ministerial, prietenul

¹³ Dar nu-i bai, pentru că munca în anonim este cauza noastră, a proletarilor cu bătăture sîngerinde la degetul mijlociu, iar, de la o vreme, și la burice. Tot ale degetelor, bineînțeles.

¹⁴ Doar un cititor cu o sensibilitate istorică nealterată va reuși să enumere, fie și pe silabe, cele *trei* reîncarnări de sorginte ploieșteană ale plaiului invadat de cîntecul popular-rusesc „Mult mi-i drag al meu meleg...”.

m-a lăsat, impacientat, cu Lăpușneanul, Cătălin și Chirița (Cf. Semn, nr. 3-4, 1998) în plete, adică la mijlocul drumului de fier Drochia – Bălți, să-i duc la o *stație terminus* (pe care el abia o finisase¹⁵), ca să nu încurcăm și noi lumea precum niște neisprăviți, căci, deși lucrurile neisprăvite sînt la noi, la rumâni, în nespusă vogă, zidurile mai ales, eu avui ambițiul să nu încremenesc, să nu stagnez cu toată munca mea. Zis și făcut imediat. Cu gîndul de a submina afirmația lui Jürgen Habermas precum că modernismul ar fi un „proiect neterminat”, fac odată înconjurul postmodern al lumii pe un traseu mai scurt, îmi mai telefonez nevasta aflată în cealaltă cameră, mai masez ceafa, mai sucesc urechea de cîrpă a ursului de pluș, mai una, mai alta, mai îmi pun pofta-n cui și așa îmi vine continuarea și observ că pot scrie singur, așa cum și începusem. Ce mai!, a fost o revelație de să lași dracului apa, cada și șamponul *Organics* și să inaugurezi festivalul de la Rio la Drochia! Dar... cum nu e normal să crezi lucruri atît de grave în singurătate, ca Narcis, narcisiacul, tot mai chem pe cineva la clacă, fie și numai la audiții. Oricum, merge lucrul mai spornic de față cu toată senzorialitatea Cititorului nostru iubit și admonestat cînd nu audiază după regulile „Codului bunelor maniere” sau nu înțelege ceva simplu ca apa cea limpede și duios curgătoare a Oza-nei... Așa am fundat cenacluri acasă, în toate trenurile Căii Ferate Bălți – Ocnița, la facultate, în majoritatea cafenelelor și barurilor neliterare, cărora le-am impus măcar acest program artistic.

¹⁵ Basarabeni *finisează* filigranînd tot ceea ce sfîrșesc/termină/incheie, eu însă, asumîndu-mi o identitate plurală, utilizez în general verbul *a finisa* cu sensul de *a definitivă* o scriere, lăsată cam în paragină de vreun înaintaș grăbit să marcheze cît mai multe *goluri* (cu o singură copie!). Pe care eu, umilul, le umplu cu rumeguș apocaliptic (vorba vine: cu „sfîrșitul istoriei”).

În sfârșit, în vara anului 1999, când metafizicii cumpărau *en gros* seu și ceară, iar scepticii își potriveau ochelarii să surprindă inelul cu diamant al eclipsei dă soare, închei și eu osteneala la volumul întâi al *trud*-ului în cauză, rîzînd printre lacrimi și lăcărînd printre rîsete ca memorialistul din Sărărie. Și-l dau la cules. Tomul I, bineînțeles. După trei corecturi succesive, consecvente și consecutive una după alta, mai mult, după ce usuc un izvor al minunilor hidrotehnice, aflu că întreaga mea strădanie s-a risipit iremediabil în deșertul ciberhăurilor. Sigur că „Drochia nu s-a înălțat într-o zi”. Mă pișc de nas, mă trag de surtuc, mai îmi ung sufletul cu niște consoleli aromatizate și dăm recurs în instanță. Cît ai clipi, instanța începe re-culegerea. La capătul verii, cînd gîndeam că voi poza în fața statuii lui Kogălniceanu cu teza de doctorat¹⁶ subsuoară, închid dosarul ultimei corecturi a lexiconului nostru și predau discheta unei prestigioase edituri. Discheta dispare însă ca un ac într-un cartier cu fîn. Pișcatul, trasul, unsul nu-mi mai sînt de vreo doi ani de nici un ajutor. Bon! Acum, somat de prietenul, poetul și editorul Cassian Maria Spiridon să trec Prutul, o re-rescriu pur și simplu cu plăcere, gîndindu-mă la un manual neterminat¹⁷, la o piesă¹⁸, la un poem nepereche¹⁹ și... Mai departe scrie-n carte.

¹⁶ Cetitoare dragă, te rog să mă crezi că e singura extravagantă care mi se întîmplă după absolvirea facultății...

¹⁷ Nici astăzi (8 august 2006)! Pentru că ar fi fost *prea*: „filozofic” și „neologistic”, așa cum aprecia o recenzie „oarbă”. Chiar oarbă!

¹⁸ Despre *nimicul* în care s-a ascuns *totul*.

¹⁹ Între timp, mă apropiez vertiginos de concluzia că *poemul nepereche* e însuși referentul.

Prefață la ediția *Cartier*

Prezenta ediție *definitivează* ediția ieșeană de la Timpul (2001), revizuiind-o radical, îmbogățind-o, dar și... corectînd-o. Vorba e că, așa cum se arată și în „Prefață la ediția a III-a, principeș”, această carte are nu numai o veselă pre-istorie, dar și o furtunoasă istorie.

Re-cules, în iunie 2001, după toate cîte i se întîmplaseră deja, de o fostă studentă a subsemnatului, colaboratoare la acea oră a unui ONG cu reședința în Casa de deservire din Bălți, între „Cizmărie” și „Croitorie”, manuscrisul a fost predat „la cheie”, pe două dischete, pentru a fi depus la editura din Casa Conachi. Dar, după ieșirea de sub teascuri, s-a constatat că, de fapt, *ultima* versiune electronică nu fusese decît *penultima* (or, în cazul erotocriticii, corectura și adaosurile nu încetează niciodată), păstrată și ea, în calculator, în două copii, „să nu se piardă, cumva”. Așa se face că drumul Iașiului îl lua versiunea *odihnită*, adică neatinsă de corectură, în timp ce fastidioasa buchiseală și savanta montură a fiecărui cuvînt din cealaltă versiune rămaseră să zacă în calculator pînă la noi dispoziții, care așa și n-au mai urmat, lucrarea fiind culeasă integral, în 2010 (de pe ediția ieșeană, desigur), și livrată autorului să-i mai prindă în păr niște floricele. Asta și facem, în clipa de față, alături de poeții și editorii Gheorghe Erizanu și Emilian Galaicu-Păun: o dichisim cu o haină pe măsură. Pe măsura Editurii *Cartier*, bineînțeles, nava-amiral a noului canon literar.

20 august 2011

Alexandru Lăpușneanul

Ca și toți basarabeni – „cît trăim pe-acest pămînt”¹ –, voievodul moldovean² este un personaj pozitiv, iar cum pozitivismul³ este izvorul complexității sale, cuprins fragmentar și atît de rar⁴ de către descrietorul său pașoptist și moderat încă, *incipitul* nostru este cleopatrico-don-juanic.

Ginerele Luceafărului Răreșoaiei⁵ este un ilustru reprezentant al exilului dă pă terrul rumănesc, pătîmind nespus de pe urma feudal întocmitei orînduiri crude și nedrepte, bazate pe flagranta inechitate și vesela arbitraritate a succesiunilor monarhice din tată-n fiu și din fiu în bastarzi unul după altul.

Revenind în țară, fără papion (Stambulul fiind preocupat excesiv, la acea istorică oră, de modul cum se înfășoară turbanul

¹ Acest celebru vers de Nicolae Dabija este un postmodernist împrumut nerambursabil, generos acordat de rostirea populară după modelul creditării incipitului eminescian (cum... *eminescian*, dacă-i... poporan?) la „Luceafărul”: „A fost odată ca-n povești,/ A fost ca niciodată...”

² De la care se revendică și politicienii moldoveni Tkaciuk, Todoroglo, Mișin etc., ca să nu mai amintim de nistrenizantul urmaș al Moldei, Smirnov, nu ăl cu rachiul, Smirnoff adică, ci ăl cu vodka și sprîncenele răsucite ca secera, separatistul ciriliko-metodik și sovietik fără de soviete sau, și mai exact, numai cu Sovietul clanului său kaghebeo-kremlinez.

³ Că nu August Comte!

⁴ ...în imagini plastice. Ca aceasta: „Lăpușneanul retezase trunchiul, dar odraslele creșteau, și nu era el omul care să știe a le seca puindu-le stavilă pre însuși poporul; pentru aceasta, fapta lu fu judecată de crudă, și el de tiran.” (C. Negruzzi, „Negru pe alb”, Chișinău, Ed. Litera, 1996, p. 255).

⁵ Petre, pe numele pre-voievodal, Alexandru Lăpușneanul o ia de nevastă pe Ruxanda, fiica lui Petru Rareș (el însuși fiu al... Răreșoaiei), supranumit Luceafărul în piesa omonimă a lui Barbu Ștefănescu Delavrancea.

în jurul creștetului și șnurul de mătase în jurul gâtului), dar cu o aroganță afișată față de electorat⁶, el sugerează magistral aura deputatului liberal Agamemnon Dandanache, despre care va relata în letopisețul său dialogat I. L. Caragiale, mult înainte de a se autoexila între teutoni el însuși, ca scriitor clasic nemulțumit că nu-și făcuse studiile, în tinerețe, la Berlin sau la Viena, und' romanticii visat-au ale-azurului petale albăstrele...

Sosind, cum spuneam (grăind cu texte, grăitură textuînd⁷), cu scrisoarea pierdută de cetățeanul Tomșa Ștefan pe falezele de marmură ale Valahiei sau pe plajele bizantine ale Bosforului, el atrage după sine o întreagă armată de factori poștali, purtători de sigilii aplicate dibaci pe firmane, faptă surprinsă cu luxul cuvintelor puține și înrămate de cronicarii noștri, atenți la tot ceea ce mișună prin trecut și-i bun de pecetluit în cărți de rumânească învățătură pentru urmași, dar și pentru neamurile străine ce nu cunosc bimilenara istorie a statului nostru aici, la porțile Orientului, cu Groșan Ioan împreună, unde însuși Pius (al cîtulea... Piccolomini?) cu-ale lui coroane șapte puse una peste alta de Mihai Eminescu ne-a lăudat că stăm bine (ca buni ortodocși ce sîntem) și nu ne amestecăm printre catolici, care ar putea fi distrași de la obișnuitele lor treburi cum au fost măcelărirea protestanților, bombardarea ambasadei chineze din Belgrad, botezarea prin înec a păgînilor necucernici, punerea la frigare a vidmelor alchimiste și, desigur, expedierea telegramelor către străjerii voluntari dintotdeauna ai Europei unite, unite ca să rămînem noi mereu pe din afară, adică acolo unde și stăm acum: bolșevicioși trufași & pepecedici.

⁶ „Dacă voi nu mă vreți, eu vă vreu, și dacă voi nu mă iubiți, eu vă iubesc pre voi și voi merge ori cu voia, ori fără voia voastră”, declară Lăpușneanul (întîiul adept al cinismului prin părțile noastre!) solilor lui Tomșa.

⁷ Dar ce susține R. Barthes?

⁸ Deloc... dumnezeiesc *fan* acest Teofan, mitropolitul, trebuie să vă spun.

Personaj imperativ-sentențios („Dacă voi nu mă vreți...”), Lăpușneanul cultivă ditirambul la adresa sa și descurajează diatriba vizîndu-l pe același. Drept mărturie este extraordinarul său talent literar, nevalorificat la clujenele „Restituiri” nici pînă astăzi și rămînînd ostatic la mănăstirea Slatina, înălțată de el – literalmente – pe banii economișiți din modestul său salariu impozabil de domnitor moldovean, mai și scos uneori din domnie prin vicleană trădare, mazilit, concediat, călugărit sau otrăvit de teofanice ființe și bîrfit de neguvernabilii săi compatrioți.

Ca dușman al sistemului pe care-l perfecționează continuu, retezînd sistematic excrescențele holbate și urecheate dintre umeri, Alexandru Lăpușneanul se impune ca un aprig inamic al capitalismului embrionar ce se alimenta copios din oculte investiții străine⁹.

Gazdă manierată, mereu neînțeleasă de musafiri¹⁰, acest remarcabil constructor de piramide s-a visat un fel de mitropolit („pre mulți am să popesc...”) între voievozi și casap între boierii antidinastici, dar și antidemocratici. Marxismul nu are dreptate cînd și-l revendică selectiv, înjurîndu-l că a fost și *mare feudal, limitat în vederi*, fără ochelari Versace adică și celelalte.

În absența lui Alexandru Lăpușneanul („un om sucit, neînțeleș sie însuși”, zice G. Călinescu, mai și scriind, ca și cum ocară n-ar fi fost suficientă pînă la virgulă), cronicile noastre ar fi niște opere de trei parale. Și Bertolt Brecht n-ar avea nicio vină, poate remușcări¹¹ numai.

⁹ Turcești sau tătărești, mai cu seamă, dar și leșești, cînd reușea Dieta Reci Pospolitei să aibă cvorum sau zloți de cheltuială.

¹⁰ Care, cum-necum, dar sînt totuși *eternizați* de Lăpușneanul Alexandru cu ajutorul lui Costache Negruzzi.

¹¹ Și-acelea stîngiste, cum se știe, cu tot *teatrul epic* și didascaliile sale narrative.